

12. *Mijn zoete mond ging kwijlen. Enheduanna's strijd met de vorst van Uruk*

Enheduanna was hogepriesteres van de maangod in Ur. Haar vader koning Sargon van Akkad (ca. 2300 v.C.) had haar daar geïnstalleerd als een steunpunt tegen de rebellerende zuidelijke Sumerische stadstaten. Die waren haar vijandig gezind en Enheduanna componeerde hymnen waarin zij godin Inanna aanroept om de strijd tegen de vijanden van het huis van Akkad aan te binden.

In één van de hymnen beschrijft Enheduanna haar strijd met Lugal-ane, de stadsvorst van Uruk. Deze vorst had Ur veroverd en het was de taak van Enheduanna, als hogepriesteres van de stadsgod Nanna, om hem ritueel in zijn ambt te bevestigen. Dat echter weigert Enheduanna. Voor Lugal-ane is dat een reden om Enheduanna uit haar ambt te zetten. *Lugal-ane heeft de rechtmatige kroon van mijn hogepriesteressenschap afgerukt, schrijft Enheduanna, Hij gaf mij een mes en een dolk en zei: "Dit zijn passende sieraden voor jou." Enheduanna wordt op de vlucht gejaagd. Toen hij triomferend opstond, heeft hij mij uit de tempel verdreven. Als een zwaluw liet hij mij uit het venster wegvliegen. Mijn leven is verteerd, zodat ik door doornstruiken in vijandig gebied moet lopen. (...) Ik trad in het zonlicht, daar werd het licht voor mij verzegend heet. Ik trad in de schaduw, maar onweer overviel mij. Mijn zoete mond ging kwijlen, mijn kalmerende woorden werden tot stof.*

Enheduanna zoekt haar toevlucht in de stad Lagaš, die koning Sargon trouw was gebleven. Hier componeert zij deze hymne die tijdens een aangrijpende nachtelijke seance voor Inanna gereciteerd moest worden. *Enheduanna ben ik, ik zal een gebed voor U uitspreken. Voor de glinsterende Inanna zal ik mijn tranen de vrije loop laten alsof het gezoet bier was.*

Volgens de Duitse assyrioloog Annette Zgoll beschrijft Enheduanna in deze hymne hoe zij haar positie als En-priesteres van de maangod heeft teruggewonnen. Maar het ging niet alleen om haar functie als hogepriesteres. Het ging om de strijd om de hoogste macht in het rijk: die van het centrale koninkrijk van de Akkad-dynastie of die van de lokale stadsvorsten van Uruk en Ur. Enheduanna vertaalt dit conflict op het niveau van de godenwereld als een strijd tussen Inanna als rijksgodin en steunpilaar van de Akkad-dynastie tegenover de maangod Nanna, de stadsgod van Ur en steunpilaar van de stadsvorst Lugal-ane.

Kennelijk hadden de priesters van de maangod de zaak van Lugal-ane gesteund. Enheduanna voelde zich daarom door haar hemelse echtgenoot in de steek gelaten en verraden, al zou ze dat in haar hymne niet met zo veel woorden zeggen. Als de hogepriesteres van de maangod probeert Enheduanna haar relaties met de godenwereld in te zetten voor de strijd. Blijkbaar had Inanna het ook laten afweten. Zij had volgens Enheduanna nooit mogen toestaan dat Lugal-ane in Ur de macht naar zich toe kon trekken. Enheduanna noemt Inanna niet altijd rechtstreeks bij haar naam, maar zegt in plaats daarvan 'die vrouw'. Daarmee houdt zij de godin uit de wind en blijft de eigenlijke tegenstelling tussen de maangod en Inanna in het ongewisse. In deze hymne geeft Enheduanna opnieuw een beschrijving van Inanna als schrikwekkende oorlogsgodin. Zij beschikt over leven en dood van de mensen en zaait dood en verderf. Enheduanna vergelijkt Inanna met de storm. Zij rijdt op wilde dieren, en roofdieren worden ook vaak met Inanna in verband gebracht. Mensen grijpen naar hun harp om klaagliederen voor de godin te zingen.

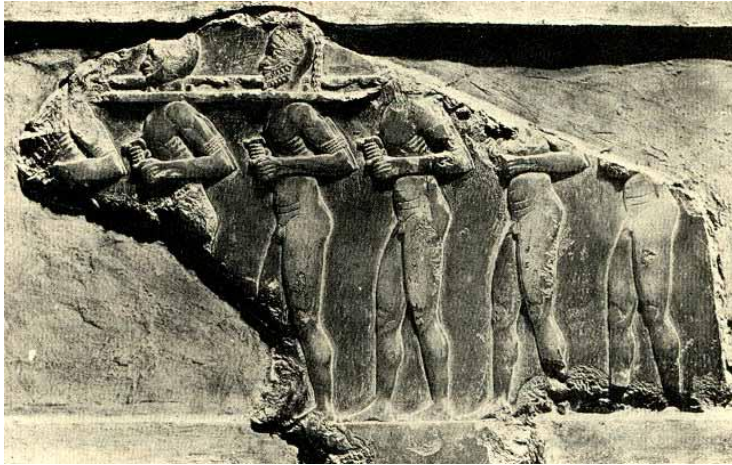
Wanneer de mensen ontzet door haar verblindende lichtstraal, haar fonkelende glans en huilende storm sprakeloos hun toevlucht tot Inanna zoeken, moeten zij ter wille van haar de schuifdeuren voor hun tranenvloed openzetten en over het pad naar het Huis van het Grote Wenen lopen.

Er volgt een gedeelte waarin het lijkt alsof Enheduanna zichzelf als het ware herbevestigt in haar ambt. Zij kon na haar uittreden uit de tempel eigenlijk niet meer als hogepriesteres optreden. Vandaar dat Enheduanna zichzelf opnieuw installeert als En-priesteres tijdens een nachtelijke seance. We zien hoe de hogepriesteres midden in de nacht met haar machtige woorden de hoogheid van Inanna verkondigt, als mokerslagen, als bezweringen, als toverspreuken spreekt zij die hier uit. De suprematie van Inanna moet bekend zijn, daar draait alles om. De Sumerische woorden 'het moet bekend zijn' (he₂-zu-am) worden keer op keer herhaald en klinken als een mantra.

In het laatste deel van deze hymne heeft godin Inanna kennelijk het offer welwillend aanvaard en heeft zij haar positie als Venusster aan de hemel weer ingenomen. De maangod Nanna ziet haar aan de hemel opkomen en bewondert haar. Tussen de beide goden – Nanna en Inanna – is de vrede hersteld.

Het drama waarin Enheduanna de hoofdrol vervulde is tot op de dag van vandaag navoelbaar. De strijd werd in het voordeel van de Akkad-dynastie beslecht, want het ambt van En-priesteres bleef in Ur ook na Enheduanna een zaak voor de Akkadische koningen.

Volgende week: Een afbeelding van Enheduanna

Gevangenen in de nekstok. Albast. Hoogte: 21,2 cm. Herkomst onbekend. (Orthmann, 1975, afb. 103)

Gewapende Inanna, terracotta reliëf, begin tweede millennium. (Barrelet, 1968, fig. 792, pl. LXXVIII; Louvre, AO 6502)